

Toponimikamızın tədqiqatçılarında biri

Həyat yolumuzu çox vaxt arzularımız müəyyənləşdirir. Uşaqlıq dövründə arzularımız tez-tez dəyişdiyindən dalınca getmək istədiyimiz sənətlər, peşələr də bir-birini əvəzləyir. Gah gələcəkdə həkim olub xəstələri sağaltmaq, gah müəllim olub uşaqlara dərs demək, gah traktorçu olub bar-bərəkətli torpaqları şumlamaq, gah təyyarəçi olub göylərin ənginliyinə bas vurmaq istəyirik. Sonralar seçdiyimiz sənət bəzən uşaqlıq arzularımızdan tamamilə uzaq olur.

Hazırda ölkəmizdə toponimçi alim kimi tanınan Nurəddin Bəndəliyev də öz sənət yolunu seçənədək çox arzu ilə yaşayıb. Bir vaxtlar geoloq olmaq həvəsinə düşüb. Anadan olub uşaqlıq dövrünü keçirdiyi Şamaxı rayonunun Dağ Kolanı kəndində o vaxtlar geoloqlar gəlib su çəkmək üçün Küdrü Şirvan düzündə ölçmə işləri aparırmışlar. Günlərlə onları seyr edən balaca Nurəddinin qəlbində gələcəkdə geoloq olmaq arzusu baş qaldırıb. İbtidai sinifdə oxuyarkən Nəsim

müəllim onlara tariximizdən maraqla danışmış. Bu, Nurəddinin qəlbində tarixçi olmaq meyli yaratmışdı. Lakin tale yolu onu vətənə daha çox xeyir verəcəyi bir sənətə yönəltdi. O, müəllim, toponimika tədqiqatçısı oldu.

Haqqında söhbət açmaq istədiyimiz Nurəddin (Dəmirli) Səməndər oğlu Bəndəliyev 1936-cı ildə Şamaxı rayonunun Dağ Kolanı kəndində anadan olub.

1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) geoloji-coğrafiya fakültəsinin coğrafiya-biologiya şöbəsini (qiyabi) bitirib.

1965-ci ildə - hələ üçüncü kursda ikən Poladlı kənd məktəbində işləməyə başlayıb.

Lakin onda elmi-tədqiqat böyük həvəs var idi. Bu həvəsi görən müəllimləri ona aspiranturaya getməyi məsləhət bilir və onu müxtəlif yerlərə istiqamətləndirirlər. Lakin N.Bəndəliyev akademik Həsən Əliyevin rəhbəri olduğu Coğrafiya İnstitutunu seçir. 1975-ci ildə burada yeni yaradılmış coğrafi adlar şöbəsində dissertant qəbul olunur.

N.Bəndəliyev 1991-ci ildə akademik B.Budaqovun rəhbərliyi ilə "Dağlıq Şirvan da landşaftların toponomik üsulla öyrənilməsi" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək coğrafiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alır.

Nurəddin Dəmirli həm də təbiət vurğunu, gözəllik aşi-

qidir. Çoxsahəli yaradıcılığa malik şair təbiətli alim uşaq çağlarından sinədəftər nəvəsi Zeynəb Zərbəli qızının ağı, bayatı söyləmələrinə qulaq asaraq zümzümə etmiş, köç yollarında, düşərgələrdə təbiətin gözəlliklərini seyr etməkdən həzz almış, elə o zaman təbiətə vurğun kəsilmişdir. Uşaqlıq illərində görüb-çəşitdiklərini hafizəsində cəmləşdirərək məktəb illərində tədris qələmə almağa başlamışdır.

Təbiətşünas toponimçi alim xalqımızın tarixini, dilini, mədəniyyətini, məşğuliyyətini, təbiətdə gedən təbii prosesləri özündə yaşadan mənəvi söz abidələrimizi - coğrafi adları tədqiq etməklə yanaşı onları şeirdə əks etdirməyi də bacarmışdır. Onun "Ömür gözləmir" (1996), "Şamaxı dağlarında" (2000) adlı şeir kitabçaları çap olunmuşdur.

O, 1993-cü ildən ADPU-nun Şamaxı filialında müəhəzirlər oxuyur.

Özünün yetişməsində görkəmli alim, akademik Həsən Əliyevin böyük rolu olduğunu söyləyən Nurəddin müəllim onunla ilk görüşünü belə xatırlayır: "Mən ilk dəfə Coğrafiya İnstitutuna üz tutanda kadrlar şöbəsindən məni elmi katibin qəbuluna apardılar. Doğrusu, bu dəfə bəxtim gətirmədi. Dedilər ki, institutun direktoru bir neçə ayılığa Azərbaycanda olmayacaq. 6 ay sonra Coğrafiya

İnstitutunun direktoru, akademik H.Əliyevin qəbulunda oldum. Məni mehribanlıqla qarşıladı. Qayğıkeş alim, gözəl insan nurani baxışları ilə məni diqqətlə süzüb sözlərimi dinlədikdən sonra əlyazmalarımın nəzər salaraq "yaradıcı müəllimləri tədqiqatə cəlb etmək vacib və əhəmiyyətli" deməklə məni sevindirdi. Həmin vaxtdan akademik B.Budaqovun və R.Yüzbaşovun rəhbərliyi ilə tədqiqatə başladım.

Nurəddin müəllimin məktəbdə dərs dediyi şagirdlərdən 1 nəfər elmlər doktoru, 5 nəfər isə elmlər namizətidir. Əmək fəaliyyətinə başladığı müddətdən indiyə kimi onun qələmindən 160-dan artıq məqalə çıxmışdır. Onlardan 50-si elmi, elmi-metodik əsər və 50-dən çoxu toponomiyaya aid məqalədir. O habelə "Böyük Qafqazın cənub-şərq hissəsinin toponomiyası" (şərikli 1993), "Dağlıq Şirvanın toponimləri" (2009) kitablarının, bir sıra tədris vəsaitlərinin müəllifidir.

"Yazmayanda narahat oluram", - deyən Nurəddin müəllimə bədii və elmi yaradıcılığında, eləcə də pedaqoji fəaliyyətində uğurlar arzularınıq.

Əzizağa VƏLİYEV,
ADPU-nun Şamaxı
filialının baş müəllimi,
coğrafiya üzrə fəlsəfə
doktoru, əməkdar müəllim